

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI
INŠPEKTORAT REPUBLIKE SLOVENIJE ZA DELO

Verovškova ulica 64a, 1000 Ljubljana

T: 01 280 36 60
E: gp.irsrd@gov.si
www.id.gov.si

Številka: 061-3/2018-11

Datum: 22. 1. 2018

PROGRAMSKE USMERITVE INŠPEKTORATA RS ZA DELO ZA LETO 2018

I. SPLOŠNO

Na podlagi 2. člena Zakona o inšpekciji dela (Uradni list RS, št. 19/14 in 55/17, v nadaljevanju: ZID-1) bo Inšpektorat RS za delo (v nadaljevanju: inšpektorat) v letu 2018 opravljal redne naloge **inšpekcijskega nadzorstva** nad izvajanjem zakonov, drugih predpisov, kolektivnih pogodb in splošnih aktov, ki urejajo delovna razmerja, plače in druge prejemke iz delovnega razmerja, zaposlovanje delavcev doma in v tujini, sodelovanje delavcev pri upravljanju, stavke ter varnost in zdravje pri delu ter opravljal inšpekcijsko nadzorstvo tudi nad izvajanjem predpisov, ki to izrecno določajo. V skladu z Zakonom o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17 in 54/17, v nadaljevanju: ZSV) bo opravljal nadzorstvo nad izvajanjem dela javnih socialnovarstvenih zavodov, koncesionarjev in drugih pravnih ali fizičnih oseb, ki opravljajo socialnovarstvene storitve na podlagi dovoljenja za delo, ter nad izvajanjem dopolnilnih, razvojnih in preventivnih programov na področju socialnega varstva ter varstva otrok in družine, ki so sofinancirani po posebnih pogodbah z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Inšpektorat bo opravljal tudi inšpekcijski nadzor nad zakonitostjo dela izvajalcev postopkov za ugotavljanje in potrjevanje poklicnih kvalifikacij ter zakonitostjo dela komisij, in sicer na podlagi programa rednih nadzorov s tega področja.

Temeljne usmeritve nadzora

V letu 2018 bomo s posebno pozornostjo spremljali tista **področja, ki se preko prijav, opravljenih nadzorov in tudi dejansko ugotovljenih kršitev kažejo kot najbolj tvegana področja za večje kršitve pravic delavcev**. Področja so sicer raznolika in obširna, kljub temu pa je mogoče izluščiti nekaj osrednjih poudarkov, ki jih bomo skušali uresničiti v letu 2018.

Iz ugotovitev nadzora inšpektorjev, iz prijav in tudi iz drugih informacij, ki jih prejemo, ugotavljamo, da se delodajalci glede na ugodne gospodarske kazalce želijo odločiti za zaposlitev novih delavcev, vendar delavcev ne dobijo. Zato skušajo slediti zahtevam trga z

vedno večjim obremenjevanjem kadrovskih virov, ki jih že zaposlujejo. Delodajalci tako pogosto **kršijo pravice delavcev do počitka med delovnim časom ter dnevnega in tedenskega odmora**, ki so pomembne ne samo z vidika obnavljanja fizičnih moči delavca, temveč tudi z vidika njegove delovne učinkovitosti, dolgoročnega ohranjanja delovne sposobnosti ter varnosti in zdravja pri delu. V tesni korelaciji z delovnim časom pa je tudi pravica do regresa za letni dopust, saj je regres dejansko namenjen koriščenju letnega dopusta, le-ta pa je namenjen obnovi psihofizičnih sposobnosti delavcev. V praksi prejmemo številne prijave, ki se nanašajo na regres za letni dopust, zato smo v decembru 2017 izvajali tudi usmerjeno akcijo nadzora na tem področju. Na zagotavljanje pravice do regresa za letni dopust bomo pozorni tudi v tem letu.

Vezano na omenjeno problematiko pomanjkanja ustrezne delovne sile, ki jo opažamo na določenih področjih, menimo, da bi bilo potrebno **proučiti ustreznost veljavne zakonodaje z vidika pogostnosti in nabora kršitev, ki vplivajo na možnost zaposlovanja tujcev**. Zakon o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev (Uradni list RS, št. 1/18 – uradno prečiščeno besedilo, v nadaljevanju: ZZSDT) namreč med drugim določa, da je delodajalcu prepovedano zaposlovanje tujcev, če mu je bila pravnomočno izrečena globa po 1., 3., 8., 9., 12., 23., 27., 29. ali 31. točki prvega odstavka oziroma po drugem ali tretjem odstavku 217. člena Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16 in 15/17 – odl. US, v nadaljevanju: ZDR-1) oziroma pravnomočno izrečena globa po 14., 17., 19., 24., 25., 26. ali 28. točki prvega odstavka 217. člena ZDR-1 ali po 8., 9., 11., 13., 15. ali 16. točki prvega odstavka oziroma po drugem ali tretjem odstavku 217.a člena ZDR-1, eno oziroma dve leti od pravnomočnosti odločbe. Tako strogi ukrepi niso določeni v nobeni drugi zakonodaji in so po mnenju inšpektorata prestrogi do delodajalcev.

Največ poudarka pri svojem delu na področju nadzora delovnopravne zakonodaje v okviru usmerjenih akcij nadzora bomo tudi v letu 2018 dali **spoštovanju določb o delovnem času ter o počitkih in odmorih**.

V letu 2018 bomo poglobljeno nadzorovali tudi tako imenovane **prekarne oblike dela, ki smo jim že v zadnjih letih namenili posebno pozornost**. Menimo, da nas na tem področju čaka še ogromno dela, kljub temu, da smo po naši oceni (na podlagi preverjanja št. zaposlenih delavcev pred in po našem nadzoru pri posameznih zavezancih) dosegli zaposlitev kar okrog 900 prekarne delavcev. Zaradi obsežnosti problematike je bila na tem področju sprejeta tudi sprememba zakonodaje, ki je prinesla tudi dodatne pristojnosti Inšpektorata RS za delo v primeru ugotovljenih kršitev, in nove globe. Nadzor nad prekarne zaposlitvami bo rdeča nit vseh opravljenih nadzorov v letu 2018.

Prav tako bomo posebno pozornost posvetili **preprečevanju nezakonitega zagotavljanja delovne sile** oziroma kršitvam določb Zakona o urejanju trga dela (Uradni list RS, št. 80/10, 40/12 – ZUJF, 21/13, 63/13, 100/13, 32/14 – ZPDZC-1, 47/15 – ZZSDT in 55/17, v nadaljevanju: ZUTD), ki urejajo opravljanje dejavnosti zagotavljanja dela delavcev uporabniku in določajo, da lahko delodajalec opravlja to dejavnost po pridobitvi ustreznega dovoljenja oziroma po vpisu v ustrezni register ali v evidenco. Zagotavljanje dela delavcev uporabniku je sicer v skladu z zakonom vsako zagotavljanje dela delavcev, ki ga pravna ali fizična oseba, s katero ima delavec sklenjeno pogodbo o zaposlitvi, nudi uporabniku, pri katerem delavec opravlja delo pod nadzorom in v skladu navodili uporabnika ali pretežno uporablja sredstva za opravljanje dela, ki so del delovnega procesa uporabnika. Iz ugotovitev inšpektorjev s terena namreč izhaja, da način sodelovanja med poslovnimi subjekti, kot smo ga ugotovili in sankcionirali v Luki Koper, čemur je konec leta 2017 pritrdilo tudi Upravno sodišče RS, ni omejeno le na območje Luke Koper, ampak ga je mogoče ugotavljati tudi v nekaterih drugih poslovnih sistemih, takšen način poslovanja pa znižuje pravice delavcev. Spremljali bomo tudi **tuje delodajalce, ki izvajajo čezmejne storitve v RS oz. napotujejo delavce na delo v RS**.

Na področju varnosti in zdravja pri delu si je Inšpektorat RS za delo v letu 2018 postavil konkretne cilje, ki izhajajo iz vsebin načrtovanih akcij. Prav tako bo v letu 2018 posebna pozornost namenjena ugotavljanju **aktivne vloge delavcev pri uvajanju in izvajanju ukrepov za zagotavljanje njihovega varstva in zdravja pri izvajanju del v delovnem procesu**. Skladno z veljavno zakonodajo mora delodajalec delavcem omogočiti, da sodelujejo pri obravnavi vprašanj, ki zadevajo zagotavljanje varnega in zdravega dela in se mora z njimi ali njihovimi predstavniki posvetovati o vseh ukrepih, ki lahko vplivajo na varnost in zdravje pri delu. Tako bi v letu 2018 želeli še bolj aktivno vplivati tako na delodajalce kakor tudi na delavce ali njihove predstavnike v smislu povečanega medsebojnega sodelovanja s tega področja. Ker pa varnost in zdravje pri delu nista odvisna samo od delodajalca ter delavcev, ampak tudi od strokovnih delavcev, ki opravljajo svoje delo na tem področju, in ker ugotavljamo, da **delo teh strokovnih delavcev** ni na zadostnem strokovnem nivoju, bomo v letu 2018 večjo pozornost namenili tudi njihovemu delu. Tako bomo pri nadzorih preverjali ustreznost dokumentacije, ki jo strokovni delavci pripravljajo v zvezi z zagotavljanjem varnosti in zdravja pri delu ter ustreznost ukrepov, predlaganih delodajalcem z njihove strani.

Ob splošnem izboljšanju gospodarskih razmer in postopnem okrevanju nepremičninskega trga se je v preteklem letu okrepila gradnja stanovanjskih, v zadnjih mesecih pa tudi gradnja nestanovanjskih stavb. Na inšpektoratu smo že aktivno pristopili k predlogom za spremembo zakonodaje. Ugotavljamo tudi, da se je število prijavljenih gradbišč povečalo že v letu 2017, enako pa se dogaja tudi v začetku letošnjega leta. Zato bomo v letu 2018 ponovno namenili večjo pozornost izvajanju zakonodaje s področja varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih v obliki usmerjenih inšpekcijskih nadzorov. Nadzori se bodo izvajali preko celega leta. Takšen stalni nadzor gradbišč s strani inšpektorjev se je v preteklosti izkazal za učinkovitega, saj ugotavljamo, da se v zadnjih letih stanje s področja varnosti in zdravja pri delu na gradbiščih izboljšuje.

Kampanje v članicah EU, namenjene **nadzoru spoštovanja pravic napotenih delavcev**, ki je bila predvidena v letu 2017, zaradi neuspešnega dogovarjanja na ravni EU ni bilo, zato je načrtovano, da se bo izvajala v letu 2018. V tem okviru naj bi tako nadzirali **delodajalce, ki zagotavljajo delo delavcev drugim delodajalcem – uporabnikom**, pa tudi **uporabnike teh storitev**. V nadzoru bodo predvidoma sodelovali tako inšpektorji s področja delovnih razmerij kot s področja varnosti in zdravja pri delu.

Socialna inšpekcija nadzira izvajanje ZSV in predpisov, izdanih na njegovi podlagi, pri javnih socialnovarstvenih zavodih, koncesionarjih ter pravnih in fizičnih osebah, ki opravljajo socialnovarstvene storitve ter so vpisani v register zasebnikov in pravnih oseb (v nadaljevanju: izvajalci dejavnosti socialnega varstva), opravlja nadzor nad izvajanjem drugih zakonov ali na njihovi podlagi izdanih predpisov, ki določajo javna pooblastila ali druge naloge posameznim izvajalcem dejavnosti socialnega varstva, ter nadzor nad izvajanjem nalog, ki jih ta zakon nalaga občinam, zlasti preverjanje obsega mreže javne službe, za katero je zadolžena občina, in soglasij k cenam storitev, ki jih izdajajo pristojni občinski organi.

Socialna inšpekcija nadzira tudi izvajanje ZSV in predpisov, izdanih na njegovi podlagi, pri fizičnih in pravnih osebah, za katere obstaja sum, da opravljajo dejavnost socialnega varstva brez vpisa v register zasebnikov in pravnih oseb iz 67. člena ZSV.

Po spremembi ZSV (Uradni list RS, številka 39/2016) **socialna inšpekcija ne izvaja več rednih inšpekcijskih nadzorov**, vendar pri pripravi letnega programa dela **upoštevata pretekle ugotovitve in pogosteje zaznane nepravilnosti** ter morebitne **predloge ministrstva, pristojnega za socialno varstvo** (v skladu z drugim odstavkom 105. člena ZSV).

Na socialni inšpekciji bomo tudi v letu 2018 v prvi vrsti **prednostno obravnavali pobude**, iz katerih bo mogoče sklepati, da bi očitana nepravilnost **ogrožala koristi otrok**. V letu 2017 se je sicer manj kot 5 procentov pobud za nadzore nanašalo neposredno na delo centrov za socialno delo na področju ogroženih otrok (postopki s področja zaščite ogroženih otrok, rejništva, skrbništva nad mladoletnimi in posvojitev), hkrati pa se je več kot tretjina pobud nanašala na področje urejanja družinskih razmerij po razpadu družinske skupnosti. Pri nadzorih s tega področja bomo preverjali zlasti upoštevanje procesnega položaja otrok in način upoštevanja izražene volje otroka. Na tem delovnem področju **načrtujemo izvesti nadzore pri najmanj 15 različnih centrih za socialno delo**.

S področja dela centrov za socialno delo bomo načrtno pregledovali tudi ravnanja s področja obravnave nasilja v družini. V nadzoru bomo pregledali ravnanje najmanj 10 različnih centrov za socialno delo.

Na področju uveljavljanja pravic do institucionalnega varstva bo poseben poudarek na načinu uveljavljanja te pravice pri osebah s prepoznano demenco. Načrtujemo izvesti nadzor pri najmanj 15 izvajalcih institucionalnega varstva za starejše od 65 let.

Na področje nujenja pomoči starejšim se veže tudi nadzor nalog občin pri organiziranju in izvajanju socialne oskrbe. Nadzor bomo izvedli pri najmanj 20 občinah.

Zaradi čedalje večjih težav izvajalcev institucionalnega varstva za odrasle osebe s težavami v duševnem zdravju, ki so posledica znatno povečanega obsega namestitev oseb na varovani oddelek na podlagi sklepa sodišč, bomo pri najmanj 3 različnih izvajalcih izvedli nadzor nujenja storitve osebam, ki so nameščene na varovani oddelek.

Usmeritve inšpektorata pri drugih aktivnostih

Z željo po čim bolj učinkovitem in odzivnem delu si bomo še naprej prizadevali za **kadrovsko okrepitev Inšpektorata RS za delo**. Ob nenehnem povečevanju števila prijav kršitev in vse večji zahtevnosti nadzorov, kot tudi ob dodatnih pristojnostih na podlagi novih oziroma sprememb obstoječih predpisov, je lahko delo Inšpektorata RS za delo učinkovito zgolj z dodatnimi zaposlitvami. Zato si bomo prizadevali za okrepitev inšpektorata tako pri številu inšpektorjev kot pri podpornih službah, brez katerih tudi inšpekcijsko delo ne more potekati brezhibno. Nadaljevali bomo tudi prizadevanja za okrepitev inšpektorata s **strokovnimi pomočniki**.

Z zaupanimi pooblastili želimo prispevati k vzpostavitvi vsestranskega, pravočasnega in celostnega sistema prepoznavanja in odzivanja na negotovosti oziroma odklonska ravnanja. Pri tem bomo stremeli k nadaljnjemu dobremu **medsebojnemu povezovanju institucij** z različnih delovnih področij, tako v smislu preventivnega kot tudi represivnega delovanja. Inšpektorat dobro sodeluje z resornim ministrstvom, tako z vidika zagotavljanja povratnih informacij, ki se nanašajo na ugotovitve inšpekcijskega nadzora, kot s predlogi za spremembe predpisov, ki izhajajo prav iz ugotovitev inšpekcijskih nadzorov. Dobro sodelujemo z Varuhom človekovih pravic in Komisijo za preprečevanje korupcije. Še naprej si bomo prizadevali za poglobljeno sodelovanje s sindikalnimi oziroma strokovnimi združenji delavcev in združenji delodajalcev, saj ugotavljamo, da je tako sodelovanje v vsestransko korist.

Sodelovali bomo tudi z drugimi inšpektorati, z Zavodom RS za zaposlovanje, Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije ter z Zavodom za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije in drugimi strokovnjaki ter strokovnimi organizacijami s področja dela.

Tudi v letu 2018 bomo izvedli različne **usmerjene akcije nadzora** na področju delovnih razmerij ter varnosti in zdravja pri delu, ki bodo naravnane bodisi na posamezno skupino subjektov nadzora oziroma v izvajanje predpisov v določeni dejavnosti, s poudarkom na področjih, ki po oceni tveganja zahtevajo dodatno pozornost. Z izvajanjem nadzora bomo poskušali oceniti aktualno stanje na posameznih področjih in okrepiti prisotnost pri posebej izpostavljenih subjektih oziroma dejavnostih. Ugotovitve inšpektorjev lahko pomembno prispevajo tudi k oblikovanju predlogov za spremembe predpisov. Usmerjene akcije bodo organizirane na področjih, kjer smo v preteklem obdobju ugotovili večje število kršitev oziroma subjekti nadzora že dalj časa niso bili nadzorovani, ponekod pa bomo nadzor izvajali prvič. Posamezne usmerjene nadzore bomo prilagodili **tudi glede na sprotne kazalnike**. Usmerjene akcije nadzora podrobneje predstavljamo v III. Poglavju.

Inšpektorat RS za delo bo tudi v letu 2018 uresničeval svojo s predpisi določeno **preventivno vlogo** in tako v skladu 4. členom ZID-1 nudil **strokovno pomoč** delodajalcem in delavcem – glede izvajanja zakonov in drugih predpisov, kolektivnih pogodb ter splošnih aktov iz svoje pristojnosti.

Pomemben del nalog inšpektorata izhaja tudi iz njegove vloge **kot prekrškovnega organa**. Postopno pa bomo skušali – tudi prek v nadaljevanju navedenega projekta – vrniti Inšpektorat RS za delo v vlogo ureditvenega organa, kakršna je tudi vloga inšpektoratov za delo v drugih evropskih državah. Kaznovalno vlogo pa bi za kršitve s tega področja dela prenesli na drug organ, saj je obe vlogi hkrati težko uresničevati.

V letu 2017 je začel inšpektorat izvajati **projekt Odpravimo konflikte na delovnem mestu – ozaveščanje o možnosti posredovanja v sporu med delavcem in delodajalcem ter svetovanje delodajalcem**, ki je financiran s prispevkom Evropskega socialnega sklada (80%) in pripadajoče udeležbe Republike Slovenije (20%). Projekt bomo izvajali šest let, in sicer v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014 – 2020, prednostne osi 8 – Spodbujanje zaposlovanja in transnacionalna mobilnost delovne sile – prednostne naložbe 8.1 – Dostop do delovnih mest za iskalce zaposlitve in neaktivne osebe, vključno z dolgotrajno brezposelnimi in osebami, ki so oddaljene od trga dela, tudi prek lokalnih pobud za zaposlovanje in spodbujanje mobilnosti delavcev – specifičnega cilja 2 – Učinkovitejša vseživljenjska karierna orientacija. Namen projekta je **okrepitev svetovalne in posredovalne vloge inšpektorata z vzpodbujanjem uporabe in promocijo izvajanja instituta posredovanja v reševanju sporov med delavcem in delodajalcem** kot sredstvom za alternativno reševanje spora ter **opolnomočenje delodajalcev glede zagotavljanja dostojnega dela zaposlenih**, zlasti varnega in zdravega delovnega okolja, z namenom preprečevanja delovnih sporov.

Prvo leto izvajanja projekta smo zaključili izredno uspešno, saj smo ne samo dosegli, ampak povečini celo močno presegli (sicer visoko) zastavljene cilje. Tako smo na področju podaktivnosti opolnomočenja delodajalcev v zvezi z zdravim in varnim delovnim okoljem v času od maja do decembra 2017 izvedli kar 43 predavanj oz. delavnic, kjer smo skupno 1.777 udeležencem predstavili obveznosti delodajalcev na omenjenih področjih. Udeleženci so predstavljali 1.287 delodajalcev (cilj je bil doseči 1.080 delodajalcev letno). Na podaktivnosti posredovanja v sporu med delavcem in delodajalcem smo prav tako presegli postavljene cilje glede števila udeležencev na predavanjih, kjer smo predstavili in promovirali posredovanje v sporu kot alternativno obliko razreševanja individualnih delovnih sporov (na 10 predavanjih nas je poslušalo 621 udeležencev, ki so predstavljali 442 delodajalcev (cilj je postavljen na 300 delodajalcev letno). Tudi samo posredovanje v sporu smo v skladu s terminskim načrtom začeli izvajati v jesenskih mesecih in uspešno zaključili eno posredovanje, več pa jih je še v teku. Aktivno smo se udeležili s predavanji o temah iz projektnih aktivnosti na osmih posvetih na

področju varnosti in zdravja pri delu ter na sedmih posvetih oz. strokovnih srečanjih na področju posredovanja v sporu.

Tudi v letu 2018 bomo nadaljevali z izvedbo delavnic in predavanj ter z aktivno udeležbo na strokovnih posvetih, konferencah in srečanjih v skladu z zastavljenimi cilji projekta. Pričakovati je, da bomo z naraščanjem obveščenosti o možnosti posredovanja v sporu na IRSD prejeli tudi več zaprosil za posredovanje v sporih med delavci in delodajalci, zato bomo okrepili svoje delo na tem področju. Nadaljevali bomo tudi z usposabljanjem in poglobljanjem znanja ter veščin, ki jih potrebujemo pri projektnem delu. Aktivno pa bomo pristopili tudi k izdelavi priročnikov in raznih promocijskih gradiv na področjih, ki jih pokrivamo na projektu.

Še naprej bomo sodelovali pri pripravi zakonskih in podzakonskih predpisov ter v različnih medresorskih delovnih skupinah, ki obravnavajo tudi vsebine s področja dela Inšpektorata RS za delo (na primer medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi, medresorska delovna skupina za spremljanje implementacije Zakona o čezmejnem izvajanju storitev).

Tudi v letu 2018 bomo preverjali ustreznost programov **usposabljanja koordinatorjev** za varnost in zdravje pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih ter organizirali in izvajali **preverjanje znanja koordinatorjev** za pridobitev potrdila o strokovni usposobljenosti.

V letu 2018 bo **konferenca Inšpektorata RS za delo**, ki bo že 16. po vrsti, namenjena **področju sociale**. Z vsakoletno strokovno konferenco želimo širšo strokovno javnost opozoriti na po naši oceni aktualno tematiko s področja dela inšpektorata in na ta način delodajalce in druge subjekte nadzora spodbuditi k ustrežnejšim rešitvam različnih vprašanj.

Kakovost opravljenega dela ter enotno uresničevanje politike in ukrepov na področju inšpekcije dela bo ena prednostnih usmeritev za delo inšpektorjev v letu 2018. Na Inšpektoratu RS za delo teče tudi razprava, kako bi glede na naše obsežne pristojnosti oziroma njihovo širitev dosegli čim večjo strokovnost dela naših inšpektorjev, pri čemer bomo razmišljali tudi o drugačni organizaciji dela na inšpektoratu.

Informacijski sistem IS IRSD bomo dopolnjevali in nadgrajevali v skladu s spremembami zakonodaje in zaznanimi potrebami po dostopu do posameznih podatkov.

Dodatno pozornost bomo posvetili vsebinam na **spletišču inšpektorata**, da bodo informacije o delu inšpektorata na čim bolj jasen in razumljiv način predstavljene javnosti ter da bodo na voljo vse potrebne informacije. Javnosti bomo napovedovali naše aktivnosti ter jo obveščali o svojih ugotovitvah ter izrečenih ukrepih.

Ustrezno pozornost bomo namenili analizam, poročilom in drugi dokumentom s kadrovskega in finančnega področja ter drugim nalogam in obveznostim s področja upravljanja s človeškimi viri in integritete. Še naprej bomo aktivni pri uresničevanju obveznosti do zaposlenih na podlagi ocenjenih tveganj in sprejetih ukrepov za zagotavljanje zdravega in varnega dela kot tudi promocije zdravja.

Prizadevali si bomo za zagotavljanje možnosti za v čim večji meri **strokovno usposobljene uslužbence**. Tako iz Konvencije MOD št. 81 o inšpekciji dela kot iz ZID-1 in Zakona o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 43/07 – uradno prečiščeno besedilo in 40/14, v nadaljevanju: ZIN) izhaja, da ima inšpektor pravico in dolžnost izpopolnjevati svoje strokovno znanje in se usposabljaati za opravljanje svojih nalog. Zato bomo na Inšpektoratu RS za delo tudi v letu 2018 organizirali izpopolnjevanja oziroma usposabljanja uslužbencev, predvsem na tistih področjih, ki doživljajo največ sprememb oziroma se nanašajo na pooblastila uslužbencev in

zagotavljanje enotne politike delovanja organa. Z letnim načrtom izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja uslužbencev Inšpektorata RS za delo bomo določili podrobnejše vsebine, vrste in namene. Usposabljanje prispeva tudi k večjemu poenotenju postopkov inšpekcijskega nadzora ter odločanja, kar bomo še naprej skušali doseči z izvedbo različnih strokovnih delavnic.

Na **mednarodnem področju** bo Inšpektorat RS za delo opravljal naloge, ki izhajajo iz članstva v Odboru glavnih inšpektorjev za delo pri Evropski komisiji (SLIC – Senior Labour Inspectors Committee). Aktivno bomo sodelovali pri izpolnjevanju sprejetih mednarodnih obveznosti Republike Slovenije, ki izhajajo iz Konvencije MOD št. 81 o inšpekciji dela v industriji in trgovini, iz Revidirane Evropske socialne listine ter številnih direktiv s področja varnosti in zdravja pri delu in delovnih razmerij, sprejetih v okviru EU – predvsem v smislu zagotavljanja podatkov in poročanja v zvezi s temi dokumenti.

Inšpektorat RS za delo je vključen tudi v sistem IMI. Pri sistemu IMI gre za varno spletno aplikacijo, ki nacionalnim, regionalnim in lokalnim organom Evropske Unije omogoča hitro in preprosto medsebojno sporazumevanje. Z našega področja dela je bil sistem IMI vzpostavljen za upravno sodelovanje med pristojnimi organi v zvezi z napotnimi delavci. Še naprej si bomo prizadevali za pravočasno in kvalitetno izmenjavo informacij, potrebnih za izvajanje učinkovitega nadzora s strani pristojnih organov. V lanskem letu se je sistem IMI začel uporabljati tudi za sodelovanje pri izvrševanju sankcij, zato inšpektorat sedaj tudi vroča odločbe, ki nalagajo sankcije delodajalcem, če je bila odločba izdana s strani pristojnih organov države napotitve, vendar je ni bilo mogoče vročiti v skladu s predpisi države napotitve.

Hkrati na podlagi prošelj pristojnih organov drugih držav članic EU zagotavljamo izvedbo preverjanj, pregledov in preiskav, kar vključuje tudi pridobivanje informacij s strani delodajalcev, ki napotujejo delavce v druge države članice EU, potrebnih za izvajanje učinkovitega nadzora s strani pristojnih organov v državi napotitve. Sodelovanje poteka na podlagi Direktive 96/71/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 1996 o napotitvi delavcev na delo v okviru opravljanja storitev, ki jo je spremenila Direktiva 2014/67/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o izvrševanju Direktive 96/71/ES o napotitvi delavcev na delo v okviru opravljanja storitev in spremembi Uredbe (EU) št. 1024/2012 o upravnem sodelovanju prek informacijskega sistema za notranji trg (uredba IMI). Na podlagi slednje se sistem IMI uporablja tudi za sodelovanje pri izvrševanju sankcij, kjer v skladu z Zakonom o čezmejnem izvajanju storitev (Uradni list RS, št. 10/17), ki vsebinsko povzema direktivi, inšpektorat sedaj poleg upravnega sodelovanja tudi vroča odločbe, ki nalagajo sankcije delodajalcem, če je bila odločba izdana s strani pristojnih organov države napotitve, vendar je ni bilo mogoče vročiti v skladu s predpisi države napotitve.

II. POROČILO O DELU INŠPEKTORATA RS ZA DELO ZA LETO 2017

Inšpektorat bo na podlagi 7. člena ZID-1 pripravil poročilo o svojem delu za preteklo koledarsko leto in ga predložil resornemu ministrstvu, da ga bo posredovalo v nadaljnjo obravnavo Vladi Republike Slovenije, Državnemu zboru Republike Slovenije in generalnemu direktorju Mednarodnega urada za delo. Vlada Republike Slovenije poročilo predloži tudi Ekonomsko-socialnemu svetu.

III. USMERJENE AKCIJE NADZORA S PODROČJA DELOVNIH RAZMERIJ IN S PODROČJA VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU (VZD)

V letu 2018 bodo inšpektorji izvajali različne usmerjene akcije nadzora nad izvajanjem zakonov in drugih predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu (VZD) ter s področja delovnih razmerij. Akcije bodo izvajali pretežno v **krajših intenzivnih intervalih na območju celotne države, z večjim številom inšpektorjev hkrati.**

A. Usmerjene akcije, ki se bodo izvajale na obeh področjih nadzora

1. Akcija nadzora izvajanja določb v zvezi z zagotavljanjem dela delavcev drugemu uporabniku in določb o pravicah napotenih delavcev

V prvi polovici leta 2018 predvidevamo v okviru evropske kampanje, v povezavi z Zakonom o čezmejnem izvajanju storitev (Uradni list RS, št. 10/17, v nadaljevanju: ZČmIS), ki se je pričel uporabljati s 1. 1. 2018, izvesti usmerjeno akcijo nadzora, kjer bomo na področju delovnih razmerij preverjali izvajanje določb ZUTD in ZDR-1 v zvezi z zagotavljanjem dela delavcev drugemu uporabniku ter določb ZZSDT in ZDR-1 v zvezi z izvajanjem storitev z napotnimi delavci, s tem povezano hrambo dokumentacije na kraju opravljanja storitve in zagotavljanjem pravic napotnim delavcem v skladu s členu od 208 do 210 ZDR-1.

Na področju varnosti in zdravja pri delu bo posebna pozornost namenjena zagotavljanju varnosti in zdravja delavcev, ki so posredovani s strani agencij, ki opravljajo dejavnost zagotavljanja dela delavcev drugemu delodajalcu - uporabniku. Pri tem bodo nadzorovane agencije, uporabniki in delavci, ki opravljajo delo v Republiki Sloveniji in so posredovani tako s strani slovenskih kakor tudi EU agencij.

2. Akcija nadzora nad izvajanjem področja varnosti in zdravja pri delu ter delovnopravne zakonodaje v zvezi s sodelovanjem delavcev pri upravljanju

Na področju delovnih razmerij bo akcija usmerjena predvsem v izvajanje določb Zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju (Uradni list RS, št. 42/07 – uradno prečiščeno besedilo in 45/08 – ZArbit), s poudarkom na izpolnjevanju obveznosti delodajalcev do sveta delavcev ter delavskega zaupnika.

Izvedba akcije je bila na področju varnosti in zdravja načrtovana že za leto 2017, vendar zaradi ostalih prioritet ni bila izvedena, zato se njena izvedba prenaša v leto 2018. Osnovni namen akcije s tega področja bo ugotoviti, kako delodajalci sprejemajo ustrezne ukrepe z namenom, da delavci in/ali njihovi predstavniki v podjetju prejmejo vsa potrebna obvestila v zvezi z varnostnimi in zdravstvenimi tveganji ter zaščitnimi in preventivnimi ukrepi s področja varnosti in zdravja pri delu, kakor to izhaja že iz okvirne direktive Sveta EU 89/391 ter kako pri tem sodelujejo delavci preko svojih predstavnikov ali pa samostojno. Zakon o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 43/11, v nadaljevanju: ZVZD-1) opredeljuje vlogo delavcev glede njihovega sodelovanja pri upravljanju tudi glede vprašanj, ki zadevajo zagotavljanje varnega in zdravega dela. Tako bo v okviru akcije posebna pozornost namenjena temu, kako delavci to pravico v praksi tudi izvajajo, ali samostojno ali preko svojih predstavnikov. Istočasno pa bo nadzirano tudi to, kako delodajalci delavskim zaupnikom omogočajo izvajanje njihovih nalog.

B. Usmerjene akcije s področja nadzora delovnih razmerij

1. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje pri delodajalcih v dejavnosti trgovine

Dejavnost trgovine je poleg gradbeništva in gostinstva ena izmed dejavnosti, v katerih inšpektorat ugotavlja največ kršitev. Zato bomo delodajalcem, ki se ukvarjajo s trgovino, v letu 2018 namenili dodatno pozornost v okviru usmerjenega nadzora, ki bo obsegal predvsem izvajanje prepovedi opravljanja dela na podlagi pogodb civilnega prava ob obstoju elementov delovnega razmerja in izvajanje določb, ki se nanašajo na opravljanje začasnih ali občasnih del dijakov ter študentov. Posebno pozornost bomo namenili tudi izvajanju določb, ki se nanašajo na delovni čas, odmore in počitke, vodenje evidenc na področju dela in socialne varnosti ter regresa za letni dopust.

2. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje v zdravstveni dejavnosti

V letu 2018 bomo v sodelovanju z Inšpektoratom za javni sektor izvedli akcijo v zdravstveni dejavnosti, pri čemer bomo s področja delovnih razmerij pretežno preverjali delovni čas, zagotavljanje odmorov in počitkov ter vodenje evidenc na področju dela in socialne varnosti.

3. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje v dejavnosti šolstva

Akcijo bomo izvajali v sodelovanju s Komisijo za preprečevanje korupcije. Pri izvedbi akcije bomo posebno pozornost namenili zaposlovanju za določen čas. Ravno tako bomo poostreno nadzirali določbe o delovnem času, zagotavljanju počitkov ter vodenju evidenc na področju dela in socialne varnosti.

4. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje v zvezi varovanimi kategorijami delavcev

V okviru predmetne akcije bomo pretežno nadzirali spoštovanje določb delovnopravne zakonodaje v zvezi z odrejanjem delovnega časa, neenakomerno razporejenim delovnim časom ter odrejanjem nočnega dela delavcem, ki po ZDR-1 uživajo posebno pravno varstvo.

C. Usmerjene akcije s področja nadzora varnosti in zdravja pri delu

1. Akcija nadzora nad izvajanjem predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih

Na Inšpektoratu RS za delo bomo tudi v letu 2018 izvedli celoletno akcijo v zvezi z izvajanjem predpisov o varnosti in zdravju pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih »Usmerjeni nadzor gradbišč 2018«. Takšen stalni nadzor gradbišč s strani inšpektorjev se je izkazal za učinkovitega, saj ugotavljamo, da se v zadnjih letih stanje s področja varnosti in zdravja pri delu na gradbiščih izboljšuje. Pomembno vlogo pri upoštevanju predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu na gradbiščih imajo tudi tisti koordinatorji za varnost in zdravje pri delu, ki so na gradbiščih prisotni vsaj enkrat na teden in strokovni delavci delodajalcev, čeprav so na gradbiščih žal redko prisotni. Na inšpektoratu načrtujemo, da bi pristojni inšpektorji opravili vsaj en inšpekcijski pregled na posameznem gradbišču v času izvajanja del, na gradbiščih zahtevnih objektov pa vsaj enega na mesec. V ta namen se tudi periodično pripravlja seznam »aktivnih« gradbišč in se z njim seznanijo vsi pristojni inšpektorji.

Na inšpektoratu zadnjih pet let poostreno nadziramo tudi delovišča izvajalcev kot so krovci, tesarji, kleparji, fasaderji in monterji oken, kjer obstajajo večja tveganja za poškodbe zaradi padca z višine. Ugotavljamo, da večina omenjenih izvajalcev pomanjkljivo upošteva oz. sploh ne upošteva predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu, zato bomo v letu 2018 nadaljevali s poostrenim in usmerjenim nadzorom s področja varnosti in zdravja pri delu tudi na gradbiščih, ki ne izpolnjujejo pogojev za prijavo na inšpektorat in kamor se uvrščajo tudi predhodno omenjeni izvajalci oziroma delodajalci. Pomembno je, da se tudi ti delodajalci zavedajo, da lahko inšpektor tudi pri njih opravi inšpekcijski nadzor, pa čeprav samo gradbišče ni bilo prijavljeno.

V okviru omenjenega nadzora bomo v tekočem letu dvakrat izvedli tudi tedensko povečano aktivnost (prisotnost čim večjega števila inšpektorjev) na gradbiščih. Nadzor bo potekal tako na klasičnih gradbiščih, prijavljenih po Uredbi o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih (Uradni list RS, št. 83/05 in 43/11 – ZVZD-1, v nadaljevanju: Uredba) in na deloviščih, kjer se izvajajo kratkotrajnejša dela.

Na gradbiščih in deloviščih bomo preverjali izvajanje ukrepov, ki so v skladu z minimalnimi zahtevami iz priloge IV Uredbe, uporabo in zagotavljanje uporabe osebne varovalne opreme. Prav tako pa bomo nadzirali izpolnjevanje obveznosti naročnikov, koordinatorjev za VZD in (glavnih) izvajalcev.

2. Akcija nadzora nad izvajanjem predpisov o varnosti in zdravju pri delu pri delodajalcih, izbranih na osnovi metodologije naključnih števil (»reprezentativni vzorec«)

Akcija se izvaja že vrsto zadnjih let in tudi za leto 2018 načrtujemo njeno izvedbo, ko se bo izvajala preko celega leta. Ugotovitve glede spoštovanja osnovnih varnostnih in zdravstvenih zahtev s področja zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu pri naključno izbranih delodajalcih dokaj realno prikazujejo stanje v Republiki Sloveniji na tem področju. Tako bo v letu 2018 naključno izbranih vsaj 1000 delodajalcev, pri katerih bo opravljen nadzor, načrtuje pa se, da bi bilo število nadzorovanih delodajalcev tudi večje, v odvisnosti od števila ostalih obravnavanih zadev. Na osnovi opravljenih inšpekcijskih nadzorov bomo pridobljene ugotovitve uporabili za ugotavljanje splošnega stanja varnosti in zdravja pri delu in v primerjavi s preteklimi leti za ugotavljanje trendov na tem področju v Sloveniji. Inšpektorji bodo ugotavljali spoštovanje določil predvsem glede ocenjevanja tveganj, usposabljanja delavcev za varno delo, zagotavljanja preventivnih zdravstvenih pregledov, zagotavljanja varnega in zdravega delovnega okolja, zagotavljanja varne delovne opreme ipd.

3. Akcija nadzora nad izvajanjem predpisov o varnosti in zdravju pri delu v zvezi z dvigali, ki jih delodajalci uporabljajo v svojem delovnem procesu

Inšpektorji s področja varnosti in zdravja pri delu so v preteklosti ugotavljali, da dvigala, ki jih delodajalci uporabljajo v svojih delovnih procesih za prevoz oseb in/ali blaga, pogosto ne izpolnjujejo zahtev v zvezi z zagotavljanjem varnega in zdravega dela delavcem. Ker je bila zadnja takšna akcija izvedena leta 2011 in ker je tudi Tržni inšpektorat RS posredoval zaprosilo, da Inšpektorat RS za delo skladno s svojimi pristojnostmi opravi nadzor na tem področju, bomo takšno akcijo v letu 2018 ponovno izvedli. Pri izvedbi akcije se bo pri delodajalcih, ki takšna dvigala uporabljajo, preverjalo, kako delodajalci spoštujejo minimalne varnostne in zdravstvene zahteve pri uporabi dvigal ter v zvezi s prevzemnimi in periodičnimi pregledi, vzdrževanjem dvigal, nadzorom in postopki obveščanja.

D. Druge akcije

Poleg prej navedenih usmerjenih akcij nadzora se bo inšpektorat vključeval tudi v usmerjene akcije drugih organov nadzora, kadar bo izpostavljena problematika posegala tudi na delovno področje Inšpektorata RS za delo.

E. Ostalo

V skladu z Zakonom o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah (Uradni list RS, št. 1/2007, 85/2009) je Inšpektorat RS za delo posebej sprejel tudi Program rednih inšpekcijskih nadzorov pri izvajalcih postopkov za ugotavljanje in potrjevanje poklicnih kvalifikacij v letu 2018.

IV. ZAKLJUČEK

Inšpektorat RS za delo bo tako s preventivnimi kot tudi s kaznovalnimi aktivnostmi prispeval k spoštovanju zakonodaje iz svoje pristojnosti. Glede na ugotovitve in dejansko zaznane problematiko bomo po potrebi navedenim programskim usmeritvam dodali tudi nove aktivnosti.

Pripravili:

- Jasmina Rakita Cencelj, direktorica
- Slavko Krištofelc, direktor
- Peter Stefanoski, direktor
- Tanja Cmrečnjak Pelicon, sekretarka
- Romana Košorok, sekretarka

Natasa Trček
Glavna inšpektorica RS za delo